

Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Öz-Yeterlik Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Ali Melih ÖZÇELİK¹ Aysun AYNUR YILMAZ^{2*}

¹ Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye

² Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye

Makale Bilgisi

ÖZET

Makale Geçmişi

Geliş Tarihi: 27.08.2024

Kabul Tarihi: 18.10.2024

Yayın Tarihi: 31.12.2024

Anahtar Kelimeler:

Dijital Okuryazarlık,
Öz-Yeterlik,
Betimsel Tarama Modeli,
Öğretmen Adayı.

Bu araştırma sosyal bilgiler öğretmen (SBÖ) adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amacıyla yürütülmüştür. Bu değişkenler; cinsiyet, yaş, okunmakta olan sınıf düzeyi, interneti kullanma amacı, teknolojik yenilikleri takip etme ve dijital okuryazarlığa ilgi duyma düzeyleri olarak belirlenmiştir. Araştırma, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesinde öğrenim gören SBÖ adaylarının katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 151 kadın, 53 erkek olmak üzere toplam 204 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışma nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılarak desenlenmiştir. Araştırmanın verileri "Kişisel Bilgi Formu" ve Çocuk (2020) tarafından geliştirilen "Dijital Okuryazarlık Öz-Yeterlik Ölçeği" ile elde edilmiştir. Kişisel Bilgi formu ve Dijital Okuryazarlık Öz-Yeterlik Ölçeği katılımcılara "Google Forms" aracılığıyla gönderilerek veriler toplanmıştır. Yapılan analizler sonucunda verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiş ve bu sonuca göre verilerin analizleri parametrik testler ile yapılmıştır. Çalışma için belirlenen problemleri test etmek amacıyla, betimsel tarama modeli, bağımsız örneklem t-testi ve ANOVA testi analizinden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda elde edilen verilere göre SBÖ adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterlik seviyelerinin "yüksek" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. SBÖ adaylarının yaş ve sınıf düzeyi değişkenleri ile dijital okuryazarlık öz-yeterlik becerileri arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p < 0,05$). Ancak SBÖ adaylarının cinsiyet, interneti kullanma amacı, teknolojik yenilikleri takip etme durumu ve dijital okuryazarlığa ilgi duyma değişkenleri ile DO öz-yeterlik becerileri arasındaki farklılığın önemli ($p > 0,05$) olmadığı belirlenmiştir. Çalışma sonucunda ulaşılan sonuçlar dikkate alındığında üniversitedeki teknolojik imkânlar artırılabilir, Öğrencilere kendilerini geliştirebilecek eğitimler verilerek DO düzeyleri artırılabilir. Öğrencilerin teknolojik imkânlarını iyileştirebilmeleri için ekonomik destekler sağlanabilir. Eğitim öğretim müfredatları içerisine ve özellikle alt sınıf düzeylerinde teknolojiyle alakalı daha fazla ders eklenebilir.

Investigation of Digital Literacy Self-Efficacy Levels of Social Studies Teacher Candidates in Terms of Some Variables

Article Info

ABSTRACT

Article History

Received: 27.08.2024

Accepted: 18.10.2024

Published: 31.12.2024

Keywords:

Digital Literacy,
Self-Efficacy,
Descriptive Survey Model,
Teacher Candidates.

This research was conducted to examine the digital literacy self-efficacy levels of social studies teacher (SST) candidates in terms of some variables. These variables were determined as gender, age, grade level, purpose of using the internet, following technological innovations and level of interest in digital literacy. The research was conducted with the participation of SST candidates studying at Necmettin Erbakan University Ahmet Keleşoğlu Faculty of Education in the 2023-2024 academic year. The study group of the research consists of a total of 204 teacher candidates, 151 female and 53 male. The study was designed using descriptive survey model from quantitative research methods. The data of the study were obtained through "Personal Information Form" and "Digital Literacy Self-Efficacy Scale" developed by Çocuk (2020). Personal Information Form and Digital Literacy Self-Efficacy Scale were sent to the participants via "Google Forms" and data were collected. As a result of the analysis, it was determined that the data showed normal distribution and according to this result, the data were analyzed with parametric tests. In order to test the problems determined for the study, descriptive survey, independent samples t-test and ANOVA test analysis were used. According to the data obtained as a result of the study, it was concluded that the digital literacy self-efficacy levels of the SST candidates were "high". It was determined that there was a significant difference between the age and grade level variables and digital literacy self-efficacy skills of the SST candidates ($p < 0.05$). However, the difference between the variables of gender, purpose of using the internet, following technological innovations and being interested in digital literacy and DL self-efficacy skills of SPS candidates was not significant ($p > 0.05$). Considering the results of the study, technological facilities at the university can be increased, and DL levels can be increased by providing students with training that can improve themselves. Economic support can be provided for students to improve their technological opportunities. More technology-related courses can be added to the curriculum, especially at lower grade levels.

To cite this article:

Özçelik, A. M., & Aynur Yılmaz, A. (2024). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 717-739. <https://doi.org/10.51119/ereegf.2024.104>

*Sorumlu Yazar: Aysun AYNUR YILMAZ, aysaynur@yahoo.com

GİRİŞ

Dijital çağın hızlı akışında, bilgiye erişim ve onu etkili şekilde kullanma yeteneği her zamankinden daha önemli hale gelmektedir. Bu açıdan dijital okuryazarlık (DO), modern dünyada hayati önem taşıyan bir beceri olarak öne çıkmaktadır. DO, günümüz toplumunda aktif ve bilinçli bir birey olmanın temel şartlarından biridir. Bu beceriyi geliştirmek, kişileri yanlış bilgilere karşı korur, bilgi kirliliğiyle mücadele edilmesine katkı sağlar ve güvenilir bilgi kaynaklarını bulmamıza yardımcı olmaktadır. Ayrıca, DO, eleştirel düşünme ve problem çözme yeteneklerini de artırır. Bu sayede, karmaşık bilgiler daha kolay anlaşılabilir ve daha iyi kararlar alınabilir.

İstenilen bilgilere erişebilmek, ilerleyen teknolojilere adapte olabilmek, gelişmeleri takip edebilmek ve bu olanakları kullanabilmek için kişilerin yeterli donanımlara sahip olmaları gerekmektedir. Bilgiye ulaşmak, bilgiyi kavramak ve erişilen bilgilerden verimli bir şekilde yararlanabilmek için okuryazarlık kavramı ön plana çıkmaktadır (Nergis, 2011). Toplumlar tarafından anlam atfedilen iletişim sembollerini etkili bir biçimde kullanabilmek için ihtiyaç duyulan becerilerin kazanılması süreci okuryazarlık olarak ifade edilmektedir (Kellner, 2001). Okuryazarlığı ilk kez tanımlayanlar arasında yer alan Gee (1989) kavramı, kişilerin yaşadıkları topluma kendilerini ait hissedebilmeleri için dil, fikir ve faaliyetlerinin toplumdaki diğer bireylerle aynı olması şeklinde ifade etmektedir. Okuryazarlık kavramının ilerlemesi üç aşamada gerçekleşmiştir. Temel seviyede kişilerin okuma-yazma bilmesi ilk basamak olarak değerlendirilmektedir (Özenç, 2012). İkinci basamakta bireylerden beklenen okuryazarlık yeteneklerini, kavrama ve anlama yetkinliklerini ile birleştirerek toplumsal alana aktarabilmeleridir (Keçe, 2009). Son basamakta ise kişilerin kendilerini geliştirerek potansiyellerini çok yönlü kullanmaları yer almaktadır (Şengül Bircan ve Aydın, 2024).

Bilgi ve İletişim Teknolojilerindeki gelişmeler neticesinde teknolojiden yoğun olarak yararlanılması geleneksel okuryazarlığın önemini kaybetmesine yerini ise teknoloji temelli okuryazarlık türlerinin almasına yol açmıştır. Okuryazarlıklar arasında önemli bir yeri olan DO, teknoloji temelli okuryazarlıklar için kapsayıcı bir kavramdır (Hobbs, 2010). Okuryazarlıklar arasında dijital okuryazarlığın ön plana çıkmasının sebebi, çoğu okuryazarlıklar temel seviyede yeterliğe ihtiyaç duyarken, dijital okuryazarlığın çeşitli teknolojik uygulamaların doğru kullanımı sonucunda bilgiye erişme, yeni bilgiler oluşturma ve öğrenme-öğretme süreçlerinde teknolojiden yararlanabilme becerisine gereksinim duymasıdır (Hamutoğlu ve ark, 2017). Dijital alandaki bilgilere ulaşabilme, bu bilgileri kullanabilme, paylaşabilme, edinilen bilgilerden yeni bilgiler oluşturabilme becerisi DO olarak ifade edilmektedir (Avcı, 2020). Kavrama ilk defa 1997 yılında “Digital Literacy” isimli kitabında değinen Gilster (1977), yaptığı tanımda dijital okuryazarlığın sayısal bilgiyi okuma, yazma ve anlama niteliklerine değinerek kullanıcıların bilişsel özelliklerin önemine vurgu yapmaktadır. Martin (2008) ise dijital okuryazarlığın sadece yeni bilgilere erişebilme veya farklı bilgiler meydana getirme becerisi ile sınırlı olmadığını, ulaşılan bilgileri günlük yaşantımıza transfer edip kullanabilme ve değerlendirebilme kabiliyetini de kapsadığını belirtmektedir. Karabacak ve Sezgin (2019) ise dijital okuryazarlığı, elde edilen dijital verileri doğru değerlendirme ve kullanma becerisi olarak tanımlamaktadır.

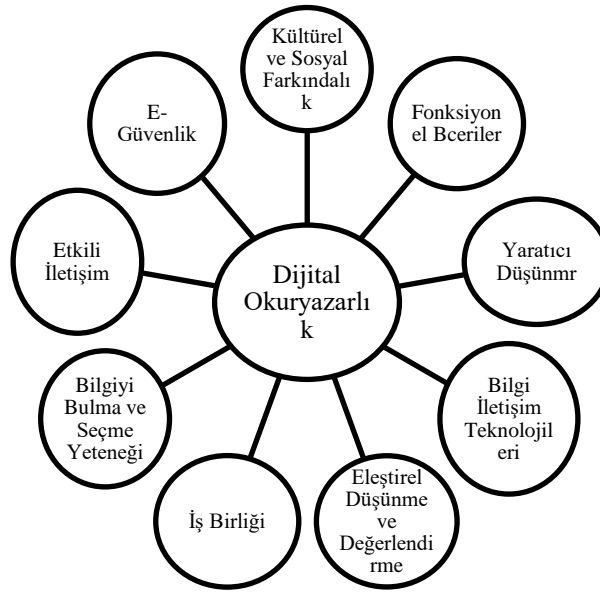
Dijital okuryazar bireyler istedikleri bilgiye nasıl ulaşabileceklerinin farkında olmalı ve doğru bilgiyi tanımlayabilmelidir. Bununla birlikte ulaştığı bilgileri güvenli iletişim yöntemleri ile diğer kullanıcılara aktarabilmeli ve eylemlerinin ne tür sonuçlara yol açacağını kestirebilmelidir (Hague ve Payton, 2010). Dijital dünyada güvenli bir şekilde teknoloji kullanabilmek, temel seviyedeki dijital problemleri giderebilmek ve yanlış bilgidan doğru bilgiyi ayırabilmek DO niteliklerine sahip kişilerin sergilemesi gereken davranış biçimleridir (Süslü, 2022). Bu aşamada bireyler, dijital alanda ulaştıkları bilgileri filtreleyerek doğru ve güvenilir bilgilere ulaşabilmektedir (Onursoy, 2018). DO niteliklerine sahip kişilerde olması gereken nitelikler Ng (2012)’ye göre şu şekildedir:

- Temel seviyedeki bilgisayar tabanlı işlemleri yapabilme ve kaynaklara erişebilme,
- Bilgiyi arayabilme, doğru bir şekilde tanımlayabilme ve değerlendirebilme,
- Etik prensiplere uygun davranabilme ve telif hakkının bilincinde olma,
- Dijital dünyanın zararlarından kendini koruyabilme,
- Aldığı sorumluluğu veya görevi yapabilmek için uygun teknolojik materyalleri belirleyip kullanabilme ve sorunları çözerek yeni fikirler üretebilme.

Dijital okuryazarlığın içerisinde birçok farklı beceriyi barındırmaktadır. Dijital okuryazarlığın unsurları Şekil 1’de gösterilmektedir:

Şekil 1

Dijital okuryazarlık bileşenleri (MEB, 2020)

Teknoloji çocuklarına önceki nesillere oranla dijital yetenekleri sebebiyle “kablosuz nesil”, “e-çocuk”, “uygulama nesli” gibi yakıştırmalar yapılmaktadır. Bu sebeple çocuklara ve gençlere dijital yazılım ve donanımlara erişme, ilgileri ile ihtiyaçlarına uygun dijital materyallere ulaşma, dijital uygulamalardan yararlanırken ihtiyaç duyacakları sosyal ve teknik desteği sağlama, istenilen bilgi ve becerilere erişme, dijital teknolojilerden yararlanabilmeleri için farkındalık oluşturma gibi konularda gereken rehberlik yapılarak teknoloji kuşağının bu becerilerini geliştirebilmesi için imkânlar sunulmalıdır (Selwyn, 2017). Türkiye FATİH projesi ile okullardaki teknolojik olanakları iyileştirilerek öğretmenlere ve öğrencilere teknolojik destek sağlamaktadır. Projeden istenilen amaca ulaşılabilmesi için Yenilik ve Eğitim Teknoloji Genel Müdürlüğü EBA platformunu kullanıma sunmuştur. Bu platformun hedefi eğitim-öğretimde teknolojiden yararlanmak, eğitim camiasının teknolojik ihtiyaçlarına cevap verebilmek ve öğrencileri dijital materyallerle akademik olarak desteklemektir. (EBA, 2023).

MEB tarafından 2018 yılı Ekim ayında açıklanan 2023 Eğitim Vizyonu belgesi ile teknolojik yeniliklerin Türk kültür ve medeniyetiyle uyumlu bir biçimde eğitim sistemine entegre edilmesi hedeflenmektedir. Bu belge ile öğrenmede sınırların kaldırılması, eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması, ölçme ve değerlendirmede kullanılan çoktan seçmeli testler dışında dijital içeriklerden yararlanılması, dijital araçların pedagojik açıdan uygun, konu bütünlüğüne önem veren, dikkat çekici

nitelikte olması gibi özelliklere vurgu yapılmaktadır. Türkiye, DO becerisine gereken önemi göstererek, dijital yetkinlik kavramına 2015 yılında hazırlanan Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde (TYÇ) yer vermiş ve akabinde 2018 yılında sekiz temel yetkinlikten biri olarak MEB'in hazırladığı öğretim programlarına dâhil etmiştir. "2017-2018 eğitim-öğretim yılı ile dijital yetkinlik ile DO becerisi sosyal bilgiler öğretim programına da dâhil edilmiştir. Öğrencilerin; bilim ve teknolojinin gelişme aşamalarının farkına varması, bilimsel düşünce doğrultusunda bilgiye erişmesi, bilgiyi aktarması ve bilimsel etik ile kendisini teknolojinin olumsuzluklarına karşı koruyabilmesi Sosyal Bilgiler dersinin amaçları arasındadır (MEB, 2018). Eğitimin en önemli unsurları arasında yer alan öğretmenler; yaşadıkları dönemin şartlarına uyum sağlamalı, teknolojik yenilikleri takip etmeli ve modern eğitim sistemlerinin bir parçası olmalıdır. Teknolojik öğretmenlerin rehberliğinde yetiştirilecek olan öğrenciler; bilimsel ve teknolojik gelişmelerin farkında olarak bu ilerlemelerden yararlanabilecek ve kendilerini sürekli olarak geliştirme fırsatını yakalayacaklardır (Aksoy ark., 2021).

Kişilerin belirli bir alandaki yetkinliklerine veya başarılarına olan inançları, öz-yeterlik olarak tanımlanır. Öz-yeterlik kavramı, bireylerin karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelme, karşılarına çıkan engelleri aşma ve belirledikleri hedeflere ulaşma konusundaki inançlarını şekillendirir (Bandura, 1977). Bu inanç, kişilerin kendilerine duydukları güveni artırır ve onların başarıya ulaşma şansını yükseltir. Öz-yeterliği yüksek olan bireyler, ilgilendikleri alanlarda daha iyi performans sergiler, sorunları daha etkili bir şekilde çözer ve stres yönetimi konusunda daha yetkin hale gelir (Chen ve ark., 2001). Öz-yeterlik, yalnızca bireylerin kendilerini daha yetkin hissetmelerine katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda onların öğrenme süreçlerini de olumlu yönde etkiler. Bu nedenle, öğretmenler ve eğitimciler, öğrencilerin öz-yeterliklerini geliştirmek için çeşitli stratejiler uygulamalıdır. Öğrencilere geri bildirimde bulunmak, onlara destekleyici bir öğrenme ortamı sunmak ve onların başarılarını tanımak, öz-yeterlik duygusunu güçlendirebilir. Eğitim programlarının tasarımında, öğrencilerin öz-yeterliklerini artırmaya yönelik yöntemlerin yer alması, öğrencilerin daha yüksek akademik başarılar elde etmelerine yardımcı olabilir. Ayrıca, öğrencilere kendi öğrenme süreçlerini yönetme, öğrenme hedeflerini belirleme ve karşılaştıkları sorunları çözme konusunda fırsatlar sunmak, onların öz-yeterliklerini pekiştirecektir. Schunk ve Pajares (2002) bu konuda, öz-yeterliği yüksek olan öğrencilerin, daha motive olduklarını ve akademik başarıya ulaşmada daha kararlı olduklarını belirtmektedir. Bu nedenle, eğitimcilerin öğrencilerin öz-yeterlik duygularını geliştirmeye odaklanmaları, onların genel öğrenme deneyimlerini iyileştirmek açısından son derece önemlidir.

Yapılan araştırmalar göstermektedir ki 21. yüzyıl becerileri arasında önemli bir yer tutan dijital okuryazarlık (DO) üzerine birçok çalışma bulunmaktadır (Metin, 2018; Tepe, 2019; Öztürk ve Budak, 2019; Yaman, 2019; Ocak ve Karakuş, 2019; Yontar, 2019; Elvan ve Mutlubaş, 2020; Özoğlu ve Kaya, 2021; Can ve ark, 2020; Aksoy ve ark, 2021; Ogelman ve ark, 2022; Kosdak, 2022; Çelikkaya ve Köşker, 2023). Sur (2022) tarafından yapılan bir araştırmada Türkiyede dijital okuryazarlık ile ilgili 28 yüksek lisans tezi, 3 doktora tezi ve 64 makale olmak üzere toplam 95 çalışmanın yer aldığı belirlenmiştir. Bu çalışmalar değerlendirildiğinde, çevrimiçi oyun oynama, e-posta gönderme, internette vakit geçirme ve yeni insanlarla tanışma gibi dijital aktivitelerin sayısında artış olduğu gözlemlenmektedir. Bu eğilim, teknolojik ilerlemelerin öğrenciler üzerindeki etkisinin giderek daha yoğun hale gelmesine yol açmaktadır. Teknolojinin bu denli yaygınlaşması ve günlük yaşamın bir parçası haline gelmesi, öğrencilerin dijital becerilerinin geliştirilmesi ve bu becerilere yönelik öz-yeterlik algılarının artırılması ihtiyacını doğurmaktadır. Bu bağlamda, sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık öz-yeterlik düzeylerinin belirlenmesi, hem onların dijital araçları ne kadar etkin kullanabildiklerini hem de bu becerileri sınıf ortamına nasıl entegre edebileceklerini değerlendirmek açısından büyük önem taşımaktadır. Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin yüksek olması, öğrencilere dijital dünyada rehberlik etme ve onları bu alanda yetkin bireyler olarak yetiştirme sürecinde kritik bir rol oynayabilir. Bu nedenle, çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital

okuryazarlık öz-yeterlik düzeylerinin belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu tür bir değerlendirme, eğitim sisteminde dijital okuryazarlık becerilerinin daha etkili bir şekilde geliştirilmesine yönelik stratejilerin oluşturulmasına da katkı sağlayabilir.

Araştırmanın Amacı

Sosyal bilgiler öğretmen (SBÖ) adaylarının DO öz-yeterlik düzeylerinin incelendiği bu araştırmada alt problemler şu şekilde belirlenmiştir:

1. SBÖ adaylarının DO öz-yeterlik düzeyleri ne seviyededir?
2. SBÖ adaylarının DO öz-yeterlik düzeyleri ile cinsiyet arasında bir ilişki var mıdır?
3. SBÖ adaylarının DO öz-yeterlik düzeyleri ile yaş arasında bir ilişki var mıdır?
4. SBÖ adaylarının DO öz-yeterlik düzeyleri ile okunmakta olan sınıf düzeyi arasında bir ilişki var mıdır?
5. SBÖ adaylarının DO öz-yeterlik düzeyleri ile interneti kullanma amacı arasında bir ilişki var mıdır?
6. SBÖ adaylarının DO öz-yeterlik düzeyleri ile teknolojik yenilikleri takip etme düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?
7. SBÖ adaylarının DO öz-yeterlik düzeyleri ile dijital okuryazarlığa ilgi duyma düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Nicel araştırma yöntemlerinden betimsel tarama modeli kullanılarak yürütülen bu araştırmanın amacı katılımcıların DO seviyelerine yönelik öz-yeterlik algılarını belirlemek ve DO düzeylerine yönelik öz-yeterlik algılarının çeşitli demografik değişkenler açısından farklılaşma oluşturup oluşturmadığını belirlemektir. Işıkçı ve Çoklar (2022) betimsel tarama modelini, yaşayanların, hâli hazırda var olanların, yaşananların durumunun betimlenerek ortaya konulması şeklinde yürütülen araştırma türü olarak ifade etmişlerdir. Bu modelde araştırmacı mevcut olay ya da durumu değiştirme gayreti içerisinde değildir ve olay, kişi veya nesneleri kendi olağan durumları içerisinde tanımlamaya çalışır. Betimsel tarama modelinde amaçlanan araştırılacak unsurlar üzerinde herhangi bir değişiklik yapmadan sonuca ulaşabilmektir (Karasar, 2003).

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Konya'daki öğretmen adayı üniversite öğrencileri bu araştırmanın evrenini meydana getirmektedir. Kolayda örnekleme yöntemi kullanılarak örneklem grubu tespit edilmiştir. Bu yöntem ana grup içerisinden belirlenen örnek grubu, araştırmacının yargı ve tutumları doğrultusunda tespit ettiği ve tesadüflere yer vermeyen örnekleme yöntemidir. Veriler bu yöntem ile ekonomik, kolay ve hızlı bir biçimde toplanmaktadır (Aaker ve ark, 2007). Araştırmanın örneklem grubunu ise Konya NEÜ AKEF Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde öğrenimlerine devam eden toplam 204 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Katılımcılara uygulanan online anket sonucunda elde edilen verilerde herhangi bir hata tespit edilmediğinden 204 katılımcıdan elde edilen veriler analiz edilmiştir. Örneklem grubuna ait bilgiler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1
Demografik Özellikler

Değişken	Özellik	f	%
Cinsiyet	Kız	151	74,0
	Erkek	53	26,0
Yaş	18-20 yaş	57	27,9
	21-23 yaş	114	55,9
	24-26 yaş	23	11,3
	27 ve üzeri yaş	10	4,9
Sınıf Düzeyi	1	42	20,6
	2	46	22,5
	3	40	19,6
	4	76	37,3
Anne Eğitim Düzeyi	Okuryazar Değil	9	4,4
	İlkokul	105	51,5
	Ortaokul	32	15,7
	Lise	27	13,2
	Ön Lisans	5	2,5
	Lisans	26	12,7
Baba Eğitim Düzeyi	İlkokul	70	34,3
	Ortaokul	42	20,6
	Lise	45	22,1
	Ön Lisans	10	4,9
	Lisans	37	18,1
Lise Türü	Fen Lisesi	2	1,0
	Sosyal Bilimler Lisesi	8	3,9
	Anadolu İmam Hatip	24	11,8
	Açık Öğretim Lisesi	7	3,4
	Anadolu Lisesi	125	61,3
	Meslek Lisesi	24	11,8
	Özel Lise	14	6,9

Tablo 1'den de görülebileceği gibi, örneklem grubunun %74'ünü kız, %26'sını ise erkek öğretmen adayları oluşturmaktadır. Öğretmen adaylarının yaş aralıklarına göre dağılımı incelendiğinde, %27,9'unun yaş aralığı 18-20, %55,9'unun yaş aralığı 21-23, %11,3'ünün yaş aralığı 24-26 ve %4,9'unun yaş aralığı ise 27 yaş ve üzeri olarak tespit edilmiştir. Katılımcıların %20,6'sı 1., %22,5'i 2., %19,6'sı 3. ve %37,3'ü ise 4. sınıf seviyesinde eğitim almaktadır. Katılımcıların annelerinin eğitim durumuna bakıldığında, %4,4'ü okuryazar değil, %51,5'i ilkokul mezunu, %15,7'si ortaokul mezunu, %13,2'si lise mezunu, %2,5'i ön lisans mezunu ve %12,7'si ise lisans mezunu olarak belirlenmiştir. Babalarının eğitim düzeylerine göre dağılımda ise %34,3'ünün ilkokul, %20,6'sının ortaokul, %22,1'inin lise, %4,9'unun ön lisans ve %18,1'inin lisans mezunu olduğu görülmüştür. Katılımcıların mezun oldukları lise türlerine göre dağılımı şu şekildedir: %1'i fen lisesi, %3,9'u sosyal bilimler lisesi, %11,8'i Anadolu imam hatip lisesi, %3,4'ü açık öğretim lisesi, %61,3'ü Anadolu lisesi, %11,8'i meslek lisesi ve %6,9'u özel lise mezunudur.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırma, araştırmacının oluşturduğu katılımcılara ait bilgilerin toplandığı form ve Çocuk (2020) tarafından geliştirilen "DO Öz-Yeterlik Ölçeği" kullanılarak yürütülmüştür. Ölçek toplam 20

soru maddesinden oluşan 4 boyutlu bir yapıya sahiptir. Ölçek geliştirme çalışması neticesinde ölçeğin güvenilirlik katsayısının (Cronbach alpha) 0.825 olarak tespit edildiği bildirilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarından alınan yüksek puanlar katılımcıların o niteliğe sahip olduğunu belirtmektedir. Ölçek bununla birlikte toplam dijital öz-yeterlik puanının da tespit edilmesine olanak tanımaktadır. Ters maddenin bulunmadığı ölçekten en fazla 100 puan alınabilmektedir. 5’li likert formatında tasarlanmış olan ölçek, “Yapabileceğimden Kesinlikle Eminim” (5), “Kısmen Yapabilirim” (3) ve “Yapamam” (0) biçiminde tasarlanmıştır. 100’e yakın her puan öz-yeterlik algısının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin alt boyutlarına ait maddelerin dağılımı şu şekildedir:

- Dijital Ortam Odaklı Görsel Okuryazarlığı: 1-7. maddeler
- Dijital Ortam Odaklı Bilgi Okuryazarlığı: 8-12. maddeler
- Dijital Ortam Odaklı Teknoloji Okuryazarlığı: 13-16. maddeler
- Dijital Ortam Odaklı Eğitim Süreçleri: 17-20. Maddeler

Bu araştırma kapsamında yapılan analizler sonunda Cronbach Alpha değeri bu ölçek için 0.933; alt boyutlardan dijital ortam odaklı teknoloji okuryazarlığı için 0.800 ve dijital ortam odaklı eğitim süreçleri için 0.887 olarak hesaplanmıştır. Bu bulgular ışığında ölçeğin güvenilir olduğu görülmüştür.

Kişisel bilgilerin toplandığı formda, katılımcıların cinsiyeti, yaşı, sınıf düzeyleri, anne ve baba eğitim düzeyi ile hangi tür liseden mezun oldukları ile ilgili bilgileri tespiti yönelik sorular bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Çalışmanın verileri, 2023-2024 akademik yılı güz döneminde toplanmıştır. Bilgi formu ve ölçek katılımcılara, "Google Forms" aracılığıyla gönderilmiştir. Öğretmen adaylarının demografik özelliklerini belirlemek için frekans analizleri, DO öz-yeterlik seviyelerini tespit etmek için ise betimsel analizler yapılmıştır. Bu sayede, katılımcıların öz-yeterlik düzeylerinin dağılımları ortaya konulmuştur. Araştırmada elde edilen verilerin karşılaştırmasında t testi ve varyans analizinden (ANOVA) yararlanılmıştır.

BULGULAR

Normallik Analizi Bulguları

İstatistiksel testlere geçmeden önce, verilerin parametrik testler için gerekli koşulları sağlayıp sağlamadığını belirlemek amacıyla verilerin normal dağılıma uygunluğu kontrol edilmiştir. Bunun için yapılan Kolmogorov-Smirnov testinin sonuçlarına göre kolmogorov-Smirnov p değeri ile basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal dağılım için literatürde (Tabachnick ve ark., 2013) bildirilen aralıklara uygun olduğu tespit edilmiş (Tablo 2) ve verilerin analizi parametrik testlerle yapılmıştır.

Tablo 2

Normallik Analizi Sonuçları

Ölçek	Basıklık (Kurtosis)	Çarpıklık (Skewness)	Kolmogorov-Smirnov p değeri
Dijital Okuryazarlık Öz-Yeterlik	0,329	-0,273	0,200

Betimsel Bulgular

Katılımcı öğretmen adaylarına ait betimsel bulgular Tablo 3'te gösterilmektedir:

Tablo 3
Betimsel Bulgular

Değişken		f	%
Sürekli İnternet Bağlantısı	Var	176	86,3
	Yok	28	13,7
İnternet Kullanım Süresi, saat	1	5	2,5
	1-3	63	30,9
	4-6	108	52,9
	7-9	21	10,3
	10	7	3,4
İnternet Kullanım Amacı	Sosyal Medya	136	66,7
	Haber-Blog	9	4,4
	Eğitim	26	12,7
	Müzik-Film	16	7,8
	Oyun-Eğlence	13	6,4
	Vakit Geçirmek	4	2,0
Sosyal Ağlar	İnstagram	141	69,1
	TikTok	7	3,4
	Facebook	1	,5
	Twitter	26	12,7
	Youtube	29	14,2
Teknolojik Yenilikleri Takip Etme	Evet	167	81,9
	Hayır	37	18,1
Üniversitedeki Teknolojik İmkânların Yeterliliği	Evet	69	33,8
	Hayır	135	66,2
Ekonomik Durumun Yeterliliği	Evet	89	43,6
	Hayır	115	56,4
E-Kitap Kullanma Durumu	Evet	100	49,0
	Hayır	104	51,0
Dijital Okuryazarlık İlgi Duyma	Evet	110	53,9
	Hayır	94	46,1
Sempozyum, Kongre, Seminer ve Eğitimlere katılma	Evet	27	13,2
	Hayır	177	86,8

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının (N=176) büyük çoğunluğunun sürekli internet bağlantısına sahip olduğu, günde 4-6 saat kadar internette vakit geçirdikleri ve %66,7'sinin interneti sosyal medya araçları için kullandıkları tespit edilmiştir (Tablo 3). Eğitim amaçlı internet kullanımı ise %12,7 ile ikinci sırada yer almaktadır. Katılımcıların %69,1'i sosyal medya platformları arasında Instagram'ı tercih etmektedir. Ayrıca, büyük bir çoğunluk (%81,9) teknolojik yenilikleri takip ettiğini ifade etmiştir. Ancak, katılımcıların %66,2'si üniversitelerindeki teknolojik olanakların yeterli olmadığını düşünmektedir. Yine, katılımcıların %56,4'ü teknolojiyi takip edebilmek için yeterli ekonomik imkânlara sahip olmadıklarını belirtmiştir. E-kitap kullanan ve kullanmayan katılımcıların sayısı neredeyse eşit düzeydedir. Bununla birlikte, dijital okuryazarlığa ilgi gösterdiğini belirten katılımcıların oranı (%53,9), ilgi göstermeyenlere (%46,1) göre daha fazladır. Katılımcıların %86,8'inin dijital okuryazarlıkla ilgili herhangi bir kongre, sempozyum ya da eğitimlere katılmadığı da tespit edilmiştir.

Problemlere İlişkin Bulgular

Araştırma verileri betimsel analiz, ikili gruplarda t-testi ve çoklu gruplarda ANOVA testi ile karşılaştırılmış ve sonuçlar bu bölümde sunulmuştur.

SBÖ Adaylarının DO Öz-Yeterlik Düzeylerine İlişkin Bulgular

SBÖ adaylarının DO öz-yeterlik düzeylerini belirleyebilmek için uygulanan betimsel analizlerin sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4
Ölçeğe Ait Betimsel Bulgular

Betimsel Bulgular	Ort.	SS
Görsel Okuryazarlık	4,07	,619
Bilgi Okuryazarlığı	3,99	,685
Teknoloji Okuryazarlığı	4,08	,636
Eğitim Süreçleri	3,86	,763
Dijital Okuryazarlık Öz-Yeterlik	4,01	,576

Tablo 4'e göre katılımcı SBÖ adaylarının genel DO öz-yeterlik düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir (Ortalama=4,01). Alt boyutlar bazında katılımcı cevapları değerlendirildiğinde de benzer şekilde katılımcıların her bir boyut için DO öz-yeterlik seviyelerinin ortalamasının üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Dijital Ortam Odaklı Görsel Okuryazarlığı alt boyutu için ortalama değerlerin 4.07, Dijital Ortam Odaklı Bilgi Okuryazarlığı alt boyutu için 3.99, Dijital Ortam Odaklı Teknoloji Okuryazarlığı alt boyutu için 4.08 ve Dijital Ortam Odaklı Eğitim Süreçleri alt boyutu için 3.86 olduğu görülmüştür. Buna göre katılımcı SBÖ adaylarının DO öz-yeterlik seviyelerinin yüksek olduğu neticesine ulaşılabilir.

SBÖ Adaylarının DO Öz-Yeterlik Düzeyleri İle Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulgular

SBÖ adaylarının DO öz-yeterlikleri ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkiyi belirleyebilmek için

yapılan t testi analizinin sonucu Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5
SBÖ Adaylarının DO Öz-Yeterlikleri Üzerine Cinsiyetin Etkisi

Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	S	Sd	t	p
DO Öz-Yeterlik	Kız	151	3.98	.57	202	1.108	.819
	Erkek	53	4.08	.56			

Tablo 5 incelendiğinde, katılımcı SBÖ adaylarının DO öz-yeterlik düzeyleri üzerine [t (202) =1.108, p = .819 (p>.05)] cinsiyet değişkeninin önemli bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir.

SBÖ Adaylarının DO Öz-Yeterlik Düzeyleri ile Yaş Değişkenine İlişkin Bulgular

SBÖ adaylarının DO öz-yeterlikleri ile yaş değişkeni arasındaki ilişkiyi gösteren sonuçlar Tablo 6.'da gösterilmektedir.

Tablo 6
SBÖ Adaylarının DO Öz-Yeterlikleri Üzerine Yaş Düzeyinin Etkisi

Ölçek	Yaş	N	$\bar{x}$	S	p
DO Öz-Yeterlik	18-20	57	3,87	,560 ^b	.022*
	21-23	114	4,02	,569 ^{ab}	
	24-26	23	4,30	,529 ^a	
	27 ve üzeri	10	4,10	,659 ^{ab}	

* (p<0,05)

Tablo 6 incelendiğinde, katılımcıların DO öz-yeterlik düzeylerinin değişik yaş gruplarında önemli düzeyde farklılık gösterdiği [F (3, 200) = 3.29, p = .022 (p <.05)] ve bu farklılığın 18-20 ile 24-26 yaş grupları arasında olduğu görülecektir.

SBÖ Adaylarının DO Öz-Yeterlik Düzeyleri ile Sınıf Değişkenine İlişkin Bulgular

SBÖ adaylarının DO öz-yeterlikleri üzerine ile sınıf değişkeninin etkileri Tablo 7'de gösterilmektedir.

Tablo 7
SBÖ Adaylarının DO Öz-Yeterlikleri Üzerine Sınıf Düzeyinin Etkisi

Ölçek	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{x}$	S	p
DO Öz-Yeterlik	1.	42	3,86	,622 ^b	.019*
	2.	46	3,87	,454 ^{ab}	
	3.	40	4,11	,670 ^{ab}	
	4.	76	4,13	,534 ^a	

* (p<0,05)

Tablo7 incelendiğinde, 1. Ve 4. Sınıf öğrencilerinin DO öz-yeterlik düzeyleri arasındaki farklılığın önemli olduğu [$F(3, 200) = 3.38, p = .019 (p < .05)$] görülmektedir.

SBÖ Adaylarının DO Öz-Yeterlik Düzeyleri ile İnternet Kullanma Amacı Değişkenine İlişkin Bulgular

SBÖ adaylarının DO öz-yeterlikleri ile internet kullanma amacı değişkeni arasındaki ilişki Tablo 8'de gösterilmektedir.

Tablo 8

SBÖ Adaylarının DO Öz-Yeterlikleri Üzerine İnternet Kullanım Amacının Etkisi

Ölçek	Kullanım Amacı	N	$\bar{x}$	S	p
DO Öz-Yeterlik	Sosyal Medya	136	3,96	,517	,400
	Haber-Blog	9	4,01	1,01	
	Eğitim	26	4,08	,646	
	Müzik-Film	16	4,26	,609	
	Oyun-Eğlence	13	4,05	,571	
	Vakit Geçirmek	4	4,23	,678	

Tablo 8 incelendiğinde, katılımcıların DO öz-yeterlik düzeyleri üzerine internet kullanım amacının önemli bir etkisinin olmadığı görülmektedir [$F(5, 198) = 1.03, p = .400 (p > .05)$].

SBÖ Adaylarının DO Öz-Yeterlik Düzeyleri ile Teknolojik Yenilikleri Takip Etme Değişkenine İlişkin Bulgular

SBÖ adaylarının DO öz-yeterlikleri ile teknolojik yenilikleri takip etme durumu arasındaki ilişki Tablo 9'da gösterilmektedir.

Tablo 9

SBÖ Adaylarının DO Öz-Yeterlikleri Üzerine Teknolojik Yenilikleri Takip Etme Durumunun Etkisi

Ölçek	Teknoloji Takibi	N	$\bar{x}$	S	Sd	t	p
Dijital Okuryazarlık Öz-Yeterlik	Evet	167	4,08	,53	202	4,012	,254
	Hayır	37	3,68	,63			

Tablo 9 incelendiğinde, katılımcıların DO öz-yeterlik düzeyleri üzerine teknolojik yenilikleri takip etme durumunun önemli bir etkisinin olmadığı görülmektedir [$t(202) = 4.012, p = .254 (p > .05)$].

SBÖ Adaylarının DO Öz-Yeterlik Düzeyleri ile Dijital Okuryazarlığa İlgili Duyma Değişkenine İlişkin Bulgular

SBÖ adaylarının DO öz-yeterlikleri ile dijital okuryazarlığa ilgi duyma durumu arasındaki ilişki Tablo 10'da gösterilmektedir.

Tablo 10

SBÖ Adaylarının DO Öz-Yeterlikleri Üzerine Dijital Okuryazarlığa İlgili Duyma Durumunun Etkisi

Ölçek	Dijital Okuryazarlığa İlgili Duyma	N	$\bar{x}$	S	Sd	t	p
DO Öz-Yeterlik	Evet	110	4,22	,53	202	6,204	,594
	Hayır	94	3,76	,52			

Tablo 10 incelendiğinde, katılımcıların DO öz-yeterlik düzeylerini [t (202) =6.204, p = .594 (p>.05)] dijital okuryazarlığa ilgili duyma durumu değişkeninin etkilemediği anlaşılabacaktır.

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu araştırma, SBÖ adaylarının DO öz-yeterlik düzeylerini değerlendirmek ve bu düzeyler üzerine bazı demografik değişkenlerini amacıyla yapılmıştır. Araştırma, toplamda 204 SBÖ adayı yer almıştır. Katılımcılardan elde edilen verilere göre şu sonuçlara ulaşılmıştır: Öğretmen adaylarının %74'ü kadın, %26'sı erkektir. Yaş gruplarına göre katılımcıların %27,9'u 18-20 yaş aralığında, %55,9'u 21-23 yaş aralığında, %11,3'ü 24-26 yaş aralığında, %4,9'u ise 27 yaş ve üzerindedir. SBÖ adaylarının sınıf düzeylerine göre dağılımı incelendiğinde, %20,6'sının 1. sınıfta, %22,5'inin 2. sınıfta, %19,6'sının 3. sınıfta, %37,3'ünün ise 4. sınıfta okuduğu görülmektedir. Adayların annelerinin eğitim durumlarına bakıldığında, %4,4'ü okuryazar değil, %51,5'i ilkokul, %15,7'si ortaokul, %13,2'si lise, %2,5'i ön lisans, %12,7'si ise lisans mezunudur. Babaların eğitim durumuna göre dağılımında ise, %34,3'ü ilkokul, %20,6'sı ortaokul, %22,1'i lise, %4,9'u ön lisans, %18,1'i ise lisans mezunudur. Katılımcıların mezun oldukları lise türlerine bakıldığında, %1'i fen lisesi, %3,9'u sosyal bilimler lisesi, %11,8'i Anadolu imam hatip lisesi, %3,4'ü açık öğretim lisesi, %61,3'ü Anadolu lisesi, %11,8'i meslek lisesi, %6,9'u ise özel lise mezunudur.

Araştırma kapsamında, öğretmen adaylarının %83,6'sının (N=176) sürekli internet bağlantısına sahip olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, internet kullanım süreleri incelendiğinde, katılımcıların çoğunun günlük olarak 4-6 saat kadar internet kullandığı tespit edilmiştir. İnternetin kullanım amacı sorulduğunda, katılımcıların %66,7'sinin interneti sosyal medya için kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal medya tercihleri incelendiğinde, katılımcıların büyük bir bölümünün (%69,1) Instagram'ı tercih ettiği görülmüştür. Ayrıca, öğretmen adaylarının %81,9'u teknolojik yenilikleri takip ettiğini belirtmiştir. Ancak, katılımcıların %66,2'si üniversitelerindeki teknolojik olanakların yetersiz olduğunu düşünmektedir. Aynı zamanda, katılımcıların yarısından fazlası (%56,4) teknolojiyi takip etmek için yeterli ekonomik imkânlara sahip olmadıklarını ifade etmiştir. E-kitap kullanımına gelince, e-kitaplardan yararlanan ve yararlanmayan katılımcı sayısının neredeyse eşit olduğu tespit edilmiştir. Dijital okuryazarlığa ilgi duyan katılımcıların oranı ise %53,9 olarak belirlenmiş olup, bu oran ilgi duymayanlardan (%46,1) daha yüksektir. Ancak, öğretmen adaylarının büyük çoğunluğunun (%86,8) DO ile ilgili herhangi bir kongre, sempozyum ya da eğitimlere katılmadığı sonucu elde edilmiştir.

Araştırma kapsamında geliştirilen problemleri test etmek amacıyla çeşitli istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, SBÖ adayı katılımcıların genel DO öz-yeterlik düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir (Ortalama=4,01). Alt boyutlar bazında katılımcıların cevapları incelendiğinde de benzer sonuçlar elde edilmiştir. Sonuçlar incelendiğinde öğretmen adaylarının her bir alt boyut için DO öz-yeterlik düzeyleri ortalamasının üzerinde bulunmuştur. Dijital Ortam Odaklı Görsel Okuryazarlık alt boyutunda ortalama değer 4,07, Dijital Ortam Odaklı Bilgi Okuryazarlığı alt boyutunda 3,99, Dijital Ortam Odaklı Teknoloji Okuryazarlığı alt boyutunda 4,08 ve

Dijital Ortam Odaklı Eğitim Süreçleri alt boyutunda 3,86 olarak belirlenmiştir. Bu bulgular, katılımcı SBÖ adaylarının DO düzeylerinin genel olarak yüksek olduğunu göstermektedir.

Bu çalışma sonucuyla benzerlik ve farklılık gösteren çeşitli araştırma bulguları bulunmaktadır. Bu konu ile ilgili olarak yapılan bir çalışmada (Ocak ve Karakuş, 2019), öğretmen adaylarının DO öz-yeterlilik düzeylerinin yüksek olduğu belirlenmiştir; bu bulgu, mevcut araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Benzer şekilde, Kosdak (2022) tarafından yapılan bir çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin DO düzeyleri incelemiş ve bu öğretmenlerin DO seviyelerinin mevcut çalışmanın sonuçlarına benzer şekilde yüksek olduğu ortaya konmuştur. Çekici (2022) de SBÖ adaylarının DO düzeylerinin yüksek olduğunu belirleyerek, benzer bir sonuca ulaşmıştır. Şengül-Bircan ve Aydın (2024), SBÖ adaylarıyla yaptıkları çalışmada, katılımcıların DO beceri düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya koymuşlardır. Gülmez (2024) de benzer şekilde, SBÖ adaylarının DO becerilerinin yüksek olduğunu tespit etmiştir. Ancak, bazı araştırmalar bu bulgularla farklılık göstermektedir. Örneğin, Polat (2018) tarafından yapılan çalışmada, SBÖ adaylarının DO beceri düzeylerinin orta seviyede olduğu belirtilmiştir. Yontar (2019) tarafından yapılan başka bir çalışmada da sınıf eğitimi ve SBÖ adaylarının DO düzeyleri incelemiş ve katılımcıların DO düzeylerinin orta seviyede olduğu belirlenmiştir. Ateş ve Küçük (2023) tarafından yapılan çalışmaya katılan 12 öğretmenden %50'si bilgi güvenliği ve dijital okuryazarlık konularında kendilerini yetkin hissetmediklerini söylemişlerdir. Tyger (2011) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise öğretmen adaylarının DO düzeyleri ile teknolojiyi sınıfta kullanma düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Amerika'daki üç farklı üniversiteden katılımcıların yer aldığı bu çalışmada, üniversite öğrencilerinin DO düzeylerini yüksek olarak algılamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu, mevcut çalışmanın sonuçlarıyla çelişen bir farklılık göstermektedir.

SBÖ adaylarının DO öz-yeterlilik düzeylerine cinsiyetin anlamlı bir etkisi gözlenmemiştir ($p>0,05$). Benzer şekilde, Öçal (2017), Maden ve ark (2018), Kozan ve Özek (2019), Sarıkaya (2019), Ocak ve Karakuş (2019), Tepe (2019), Yaman (2019), Arslan (2019), Eğmir ve Çengelci (2020), Kara (2021), Şeyranlı (2022) ve Kara (2023) tarafından yapılan çalışmalar da cinsiyet değişkenine göre DO düzeylerinde bir farklılık bulmamıştır. Ancak, bazı araştırma sonuçları cinsiyete göre DO düzeylerinde farklılıklar olduğunu ortaya koymuştur. Örneğin, Özerbaş ve Kuralbayeva (2018), Doğan (2022), Kosdak (2022), Çelikkaya ve Köşker (2023), Tel (2023), Balcı (2023), Şengül Bircan ve Aydın (2024) ve Can (2024) tarafından yapılan çalışmalarda, DO düzeylerinde erkek öğrenciler veya öğretmenler lehine bir farklılık belirlenmiştir. Diğer yandan, Kıyıcı (2008), Yılmaz (2015) ve Boyacı (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmalar, kadınların dijital okuryazarlık (DO) düzeylerinin erkeklerden yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmalarda, kadın öğretmen adaylarının dijital teknolojileri kullanma becerileri, dijital içerik oluşturma ve dijital güvenlik konularındaki bilgi ve yetkinliklerinin, erkek meslektaşlarına göre daha gelişmiş olduğu saptanmıştır. Benzer şekilde, Yavuz (2023) tarafından yapılan çalışmada da kadın öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin erkeklerden önemli ($p<0,05$) derecede yüksek olduğu bildirilmiştir. Yavuz'un çalışması, kadın öğretmenlerin dijital araç ve platformları kullanmada daha yetkin olduklarını ve dijital dünyadaki gelişmeleri daha yakından takip ettiklerini göstermiştir. Bu bulgular, kadın öğretmenlerin dijital okuryazarlık alanında erkeklere göre daha avantajlı bir konumda olduklarını ve bu durumun eğitim süreçlerine yansıyabileceğini vurgulamaktadır. Bu çalışmalar, dijital okuryazarlık becerilerinin cinsiyetle ilişkili olabileceğini ve kadın öğretmenlerin bu alanda daha yüksek düzeyde performans sergilediklerini ortaya koyarak, dijital eğitimde cinsiyet farklarını anlamak için önemli veriler sunmaktadır.

SBÖ adaylarının DO öz-yeterlilik düzeyleri üzerine yaş değişkeninin önemli ($p<0,05$) etki gösterdiği ve bu etkinin 18-20 ile 24-26 yaş grupları arasında olduğu görülmüştür. Bu bulgu, yaş ilerledikçe dijital okuryazarlık konusunda daha fazla deneyim kazanıldığı ve bu deneyimin öz-yeterlilik algılarına olumlu yansıdığı şeklinde yorumlanabilir. Okul öncesi öğretmen adaylarının DO becerilerini

belirlemek amacıyla yapılan bir başka araştırmada (Şahin ve Kalkan, 2022) ise, yaş değişkeninin dijital okuryazarlık becerileri üzerindeki etkisi farklı bir yönde tespit edilmiştir. Bu araştırmada, 20 yaş altı grubunda yer alan öğrencilerin DO becerilerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu farklılık, genç bireylerin dijital teknolojilere daha yatkın olmaları ve bu teknolojilere daha hızlı adapte olabilmeleriyle açıklanabilir. Her iki çalışmanın bulguları, dijital okuryazarlık öz-yeterlik düzeylerinin yaşa göre değişiklik gösterebileceğini ve farklı yaş gruplarının dijital teknolojilere yaklaşımında çeşitli etkenlerin rol oynayabileceğini ortaya koymaktadır. Bu durum, dijital okuryazarlık eğitimlerinin, hedeflenen yaş grubuna göre özelleştirilmesi gerektiğini de işaret etmektedir. Çelikkaya ve Köşker (2023), sosyal bilgiler öğretmenleri ile yaptıkları çalışmada, yaş unsuruna göre farklılığın 22-32 yaş ile 33-42 yaş aralığındaki öğretmenler lehine olduğunu belirlemişlerdir. Yapılan bir başka araştırmada (Yavuz, 2023), öğretmenlerin DO becerileri üzerine yaş'ın anlamlı düzeyde etkisinin olduğu ortaya konmuş ve bu farklılığın özellikle 24-35 yaş aralığındaki öğretmenlerden kaynaklandığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, bu yaş grubundaki öğretmenlerin dijital okuryazarlık konusunda daha gelişmiş becerilere sahip olduğunu ve bu becerilerin yaşla birlikte arttığını düşündürmektedir. Benzer şekilde, Tel (2023) tarafından sosyal bilgiler öğretmenleri üzerinde gerçekleştirilen bir çalışmada da, mevcut çalışmaya paralel olarak, 22-27 yaş aralığındaki öğretmenlerin DO düzeylerinin diğer yaş gruplarından yüksek olduğu görülmüştür. Tel'in bulguları, bu yaş grubundaki öğretmenlerin dijital teknolojileri daha aktif ve etkili bir şekilde kullanabildiklerini ve bu nedenle DO becerilerinin daha gelişmiş olduğunu göstermektedir. Ancak, bu bulgulara karşıt olarak bazı araştırmalar farklı sonuçlar sunmuştur. Yapılan bir çalışmada (Yaman, 2019), SBÖ adaylarının DO düzeyleri üzerine yaş değişkeninin önemli ($p>0,05$) bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde, Yontar (2019) da öğretmen adaylarının DO düzeyleri üzerine yaş değişkeninin etkisinin olmadığını tespit etmiştir. Bu sonuçlar, DO becerilerinin yaşla ilişkisi konusunda literatürde farklı bulguların olduğunu ve bu ilişkinin çeşitli faktörlerden etkilendiğini göstermektedir. Bu durum, dijital okuryazarlık becerilerinin gelişiminde yaşın yanı sıra diğer demografik ve bireysel faktörlerin de rol oynayabileceğini işaret etmektedir.

Katılımcıların DO öz-yeterlik düzeyleri üzerine sınıf düzeyinin önemli ($p<0,05$) etkisinin olduğu belirlenmiştir. Bu farklılık, 1. Sınıfta okuyan öğrenciler ile 4. Sınıfta okuyan öğrenciler arasında görülürken diğer sınıflarda okuyan öğrencilerin DO öz-yeterlik düzeyleri bu iki gruba benzer bulunmuştur. Araştırma sonuçları, 4. Sınıfta okuyan öğrencilerin DO öz-yeterlik algılarının, 1. sınıftakilere kıyasla daha yüksek ($p<0,05$) olduğunu göstermektedir. Bu durum, üst sınıf öğrencilerinin üniversite eğitimleri boyunca dijital araç ve teknolojileri kullanma konusunda daha fazla deneyim kazandıklarını ve bu deneyimlerin dijital okuryazarlık becerilerini güçlendirdiğini düşündürmektedir. Bu bulgular, Hamutoğlu ve arkadaşlarının (2017) yaptığı, 3. ve 4. Sınıfta okuyan öğretmen adaylarının DO düzeylerinin daha yüksek bulunduğu çalışmayla da uyumlu olarak değerlendirilmiştir. Bu benzerlik, dijital okuryazarlık becerilerinin zamanla ve pratikle geliştiğini, öğrencilerin eğitim süreçlerinin ilerleyen yıllarında dijital araçları daha etkili bir şekilde kullanmayı öğrendiklerini ortaya koymaktadır. Ayrıca, bu sonuçlar, üniversite eğitiminin ilerleyen aşamalarında öğrencilerin dijital becerilerini daha fazla geliştirdiklerini ve bu becerileri öz-yeterlik algılarına yansıttıklarını göstermektedir. Bu durum, üniversitelerin DO becerilerini geliştirmek için öğrencilere sunduğu fırsatların ve kaynakların, öğrencilerin eğitim süreçlerinin ilerleyen yıllarında daha etkin bir şekilde kullanılabilmesini de işaret etmektedir. Benzer şekilde, Yaman (2019) tarafından yapılan araştırmada da sınıf düzeyine göre DO düzeylerinde farklılıklar tespit edilmiş ve bu farklılıkların 3., 4. ve daha üzeri sınıf öğrencileri lehine anlamlı olduğu görülmüştür. Göldağ ve Kanat (2018) da 4. sınıf öğretmen adaylarının DO becerilerinin daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Ancak, bazı çalışmalar bu bulgularla çelişen sonuçlar elde etmiştir. Örneğin, yapılan çalışmada (Sarıkaya, 2019), sınıf düzeyi öğretmen adaylarının DO düzeylerini etkilememiştir. Dinlemez (2021) ve Çiftcioğlu

(2022) da yaptıkları çalışmalarda öğrencilerin DO düzeyleri üzerine sınıf düzeyinin anlamlı bir etkisinin olmadığını bildirmişlerdir.

İlgili literatürde yer alan birçok araştırma, öğretmen adaylarının DO düzeylerini farklı demografik özellikler açısından incelemiştir. Bu çalışmalardan farklı olarak, mevcut tez çalışmasında SBÖ adaylarının DO öz-yeterlik düzeyleri, internet kullanım amacı, teknolojik yenilikleri takip etme durumu ve dijital okuryazarlığa ilgi duyma durumu gibi değişkenler açısından da değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, SBÖ adaylarının DO öz-yeterlik düzeyleri üzerine internet kullanım amacı, teknolojik yenilikleri takip etme durumu ve dijital okuryazarlığa ilgi duyma durumu değişkenlerinin önemli ($p>0,05$) bir etkisinin olmadığı görülmüştür.

• İnternet kullanım amacı, teknolojik yenilikleri takip etme durumu ve dijital okuryazarlığa ilgili duyma durumu değişkenleri yönünden incelenmeyen DO düzeyleri ileriki araştırmalarda yeniden araştırılabilir.

• Farklı örneklerde yapılacak çalışmalar ile araştırma sonuçları genişletilebilir.

• Daha sonra yapılacak araştırmalar dijital okuryazarlığı etkileyebilecek ya da dijital okuryazarlığın etkileyebileceği çeşitli değişkenlerle farklı nicel araştırmalar yürütebilir.

• Nitel desende tasarlanmış farklı araştırmalar ile DO konusunda derinlemesine araştırmalar yapılarak literatüre katkı sağlanabilir.

• Çalışma sonucunda ulaşılan veriler doğrultusunda üniversitedeki teknolojik imkânlar artırılabilir, öğrencilere kendilerini geliştirebilecek eğitimler verilebilir, öğrencilerin teknolojik imkânlarını iyileştirebilmeleri için ekonomik destekler sağlanabilir ve 1.sınıfta teknolojiyle alakalı ders sayısı artırılabilir.

Çıkar Çatışması

Makale ile ilgili olarak herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur ve yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.

REFERANSLAR

- Aaker, D. A., Kumar, V. & Day, G. S. (2007). *Marketing Research*, 9. Edition, John Wiley & Sons, Danvers.
- Aksoy, N. C., Karabay, E. ve Aksoy, E. (2021). Sınıf öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Selçuk İletişim*, 14(2), 859-894.
- Arslan, S. (2019). *İlkokullarda ve ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Sakarya.
- Ateş, S. ve Küçük, S. (2023) Öğretmenlerin Bilgi Güvenliği Farkındalık ve Dijital Okuryazarlık Durumlarının İncelenmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 491-534.
- Avcı, A. (2020). Dijital okuryazarlıkta müzik eğitimi. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 8(20), 111-131.
- Balcı, F. (2023). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık yetkinliklerinin web 2.0 araçları kullanım durumuna etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological review*, 84(2), 191.
- Boyacı, Z. (2019). *Öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimleri ile dijital okuryazarlık düzeyleri arasındaki ilişki (Düzce üniversitesi örneği)*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Sakarya.
- Can, S. (2024). *Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ile eleştirel düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: Çanakkale.
- Can, Ş., Çelik, B. ve Çelik, C. (2020). Fen bilgisi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyine çeşitli değişkenlerin etkisi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 352-358.
- Chen, G., Gully, S. M. & Eden, D. (2001). Validation of a new general self-efficacy scale. *Organizational research methods*, 4(1), 62-83.
- Çekici, H. (2022). *Dijital okuryazarlık becerisini artırmaya yönelik etkinliklerin sosyal bilgiler öğretmeni adaylarının yeterlik, tutum ve öz-yeterlik inançlarına etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Kayseri.
- Çelikkaya, T. ve Köşker, C. (2023). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık beceri yeterlilik düzeyleri (Kırşehir örneği). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36(1), 344-371.
- Çiftcioğlu, M. (2022). *Okul öncesi öğretmen adaylarının uzaktan eğitime yönelik tutumları ve dijital okuryazarlık becerilerinin çeşitli değişkenlerle olan ilişkilerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Denizli.
- Çocuk, H. E. (2020). *Dijital öykü uygulamalarının Türkçe öğretmen adaylarının akademik başarılarına, dijital okuryazarlık ve Türkçe öğretimi öz-yeterlik algılarına etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Mersin.
- Dinlemez, Ş. (2021). *Türkçe öğretmeni adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ile dijital vatandaşlık*

- düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: Çanakkale.
- Doğan, D. (2022). *Üniversite öğrencilerinin ve akademisyenlerin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- EBA. (2023). https://sakaryamehmetakifersoyio.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/54/01/732176/dosyalar/2020_02/25150543_ebabba.pdf sayfasından elde edilmiştir.
- Eğmir, E. ve Çengelci, S. (2020). Öğretmenlerin 21. Yüzyıl öğretim becerilerinin yansıtıcı düşünmeyi uygulama becerilerini yordama gücü. *Journal of History School*, (XLV), 1045-1077.
- Elvan, D. ve Mutlubaş, H. (2020). Eğitim-öğretim faaliyetlerinde teknolojinin kullanımı ve teknolojinin sağladığı yararlar. *Mustafa Kemal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(6), 100-109.
- Gee, J. P. (1989). What is literacy. *Journal of education*, 171(1), 18-25.
- Gilster, P. (1997). *Digital Literacy*. New York: Wiley Computer Pub.
- Göldağ, Ö. Ü. B. ve Kanat, Ö. Ü. S. (2018). Güzel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin dijital okuryazarlık durumları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 70, 77-92.
- Gülmez, R. (2024). Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Dijital Okuryazarlık Becerilerinin İncelenmesi: Sosyal Bilgilerde Dijital Okuryazarlık. *International Journal of Values in Education and Society*, 2(1).
- Hague, C. & Payton, S. (2010). *Digital literacy across the curriculum*. London: Futurelab.
- Hamutoğlu, N. B., Güngören, Ö. C., Uyanık, G. K. ve Erdoğan, D. G. (2017). Dijital okuryazarlık ölçeği: Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 408-429.
- Hobbs, R. (2010). *Digital and Media Literacy: A plan of action. a white paper on the digital and media literacy recommendations of the knight commission on the information needs of communities in a democracy*. Aspen Institute. 1 Dupont Circle NW Suite 700, Washington, DC 20036.
- Işıkcı, D. S. ve Çoklar, A. N. (2022). Lise Öğrencilerinin Toplum 5.0 Hakkındaki Görüşlerinin Analitik Düşünme ve Akademik Azim Bağlamında İncelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 297-313.
- Kara, İ. (2023). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital obezite ve dijital okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Malatya.
- Kara, S. (2021). *Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ile web ortamında bilgi arama ve yorumlama stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Konya.
- Karabacak, Z. İ. ve Sezgin, A. A. (2019). Türkiye'de dijital dönüşüm ve dijital okuryazarlık. *Türk İdare Dergisi*, 1(488), 319-343.
- Karasar, N. (2003). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Keçe, M. (2009). *İlköğretim sekizinci sınıf öğrencilerinin tarihsel okuryazarlık durumlarının belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal

Bilimler Enstitüsü: Niğde.

- Kellner, D. (2001). New technologies/new literacies: Reconstructing education for the new millennium. *International Journal of Technology & Design Education*, 11(1).
- Kıyıcı, M. (2008). *Öğretmen adaylarının sayısal okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.
- Kosdak, E. (2022). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Afyon.
- Kozan, M. ve Özek, M. B. (2019). BÖTE bölümü öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri ve siber zorbalığa ilişkin duyarlılıklarının incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29(1), 107-120.
- Maden, S., Banaz, E. ve Maden, A. (2018). Türkçe öğretmeni adaylarının dijital ortamlardaki yazma alışkanlıkları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 103-112.
- Martin, A. (2008). Digital Literacy and the "Digital Society". *Digital literacies: Concepts, policies and practices*, 30(151), 1029-1055.
- MEB. (2018). *Sosyal Bilgiler Öğretim Programı*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- MEB (2020). *Dijital Okuryazarlık Öğretmen Kılavuzu*. Milli Eğitim Bakanlığı.
- Metin, E. (2018). Eğitimde teknoloji kullanımında öğretmen eğitimi: bir durum çalışması. *Journal of Steam Education*, 1(1), 79-103.
- Nergis, A. (2011). Okuryazarlık kültürü ve değişen okuryazarlık türleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(3), 1133-1154.
- Ng, W. (2012). Can we teach digital natives digital literacy?. *Computers & education*, 59(3), 1065-1078.
- Ocak, G. ve Karakuş, G. (2019). Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık öz-yeterlilik becerilerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 129-147.
- Ogelman, H. G., Demirci, F. ve Güngör, H. (2022). Okul öncesi öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Trakya Eğitim Dergisi*. 12(2), 235-247.
- Onursoy, S. (2018). Üniversite gençliğinin dijital okuryazarlık düzeyleri: Anadolu üniversitesi öğrencileri üzerine bir araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(2), 989-1013.
- Öçal, F. N. (2017). *İlkokul öğretmenleri ve velilerin kendileri ile velilerin çocuklarına ilişkin dijital okuryazarlık yeterlilik algıları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.
- Özenç, G. E. (2012). *İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinin işlevsel okuryazarlık düzeyleriyle akademik başarıları arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.
- Özerbaş, M. A. ve Kuralbayeva, A. (2018). Türkiye ve Kazakistan öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5 (1), 16-25.
- Özoğlu, C. ve Kaya, E. (2021). Z kuşağı öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenmeleri ve dijital okuryazarlıkları arasındaki ilişki. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 11(1),

415-437.

- Öztürk, Y. ve Budak, Y. (2019). Öğretmen adaylarının kendilerine yönelik dijital okuryazarlık değerlendirmelerinin incelenmesi. *Kesit Akademi Dergisi*, (21), 156-172.
- Polat, S. (2018). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin farklı değişkenler açısından incelenmesi*. H. Şahin, A. Temizer ve M. Premovic (Eds) Eğitim Bilimlerinde Akademik Çalışmalar 10, Cetinje, Montenegro. 75-92.
- Sarıkaya, B. (2019). Türkçe öğretmeni adaylarının dijital okuryazarlık durumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(62), 1098-1107.
- Schunk, D. H. & Pajares, F. (2002). *The development of academic self-efficacy*. In Development of achievement motivation (pp. 15-31). Academic Press.
- Selwyn, N. (2017). *Çocuklar ve gençlerin dijital yaşamla mücadeleleri*, H. Ferhan Odabaşı (Editör). Dijital Yaşamda Çocuk. (Çev. H. F. Odabaşı). Ankara, Pegem Akademi Yayıncılık, 1-18
- Sur, E. (2022). Okuryazarlık kavramı ve Türkiye'deki okuryazarlık araştırmaları üzerine bir inceleme. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 445-467.
- Süslü, S. İ. (2022). Dijital okuryazarlık öz-yeterlik ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Konya.
- Şahin, H. ve Kalkan, M. (2022). Okul öncesi öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi. *Dijital Teknolojiler ve Eğitim Dergisi*, 1(1), 26-38.
- Şengül Bircan, T ve Aydın, K. (2024). Çağın becerisi: dijital okuryazarlık ve sosyal bilgiler öğretmen adayları. *ASOSJOURNAL*, 11(153) 71-85.
- Şeyranlı, B. (2022). *Türkçe öğretmen adaylarının sosyal medya bağımlılığı ile dijital okuryazarlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü: Çanakkale.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S. & Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (Vol. 6, pp. 497-516). Boston, MA: pearson.
- Tel, O. (2023). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin dijital okuryazarlık düzeyleri ile kültürel sermaye yeterlikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Mersin.
- Tepe, U. (2019). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlığa ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Elazığ.
- Tyger, R. L. (2011). *Teacher candidates' digital literacy and their technology integration efficacy*. Electronic Theses and Dissertations. 557. <https://digitalcommons.georgiasouthern.edu/etd/557>
- Yaman, C. (2019). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeylerinin incelenmesi (Niğde Ömer Halisdemir üniversitesi örneği). (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Niğde.
- Yavuz, F. (2023). *Öğretmenlerin dijital okuryazarlık düzeyleri ile kişisel siber güvenliği sağlama davranışları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Elazığ.
- Yılmaz, E. (2015). *Öğretmenlerin dijital veri güvenliği farkındalığı*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.

Yontar, A. (2019). Öğretmen adaylarının dijital okuryazarlık düzeyleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 7(4), 815-824.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction: Literacy is essential for accessing, understanding, and using information effectively (Nergis, 2011). It involves gaining skills to interpret and use communication symbols within societies (Kellner, 2001). Digital literacy, however, goes beyond traditional literacy by requiring individuals to not only access information but also create new knowledge and integrate technology into learning and teaching (Hamutoğlu et al., 2017). Key skills in digital literacy include navigating the digital world safely, solving basic digital problems, and distinguishing accurate information from false (Süslü, 2022). This study aims to assess the digital literacy (DL) skills of pre-service social studies teachers, identifying their strengths and areas for improvement. The research will explore factors such as prior technology experience, available digital resources, and attitudes toward using digital tools in teaching. The study also intends to provide recommendations for educational programs and support systems that can better equip teacher candidates to navigate and utilize digital environments. By enhancing their digital competencies, the study ultimately seeks to prepare future educators to promote digital literacy among their students, contributing to the improvement of education in the digital age.

Method: This study utilized the descriptive survey model, a widely recognized quantitative research method. The sample for the study included 204 university students enrolled as social studies teacher candidates at Konya Necmettin Erbakan University's Ahmet Keleşoğlu Faculty of Education. Data was gathered through two main instruments: a "Personal Information Form" and the "Digital Literacy (DL) Self-Efficacy Scale," both of which were developed by the researcher. The DL Self-Efficacy Scale, initially designed by Çocuk (2020), is composed of four dimensions and consists of 20 items in total. Data collection was carried out online using Google Forms during the fall semester of the 2023-2024 academic year, specifically between October and November. After the data were collected, they were transferred to a statistical software package for analysis. To process the data, frequency analyses were employed to assess the demographic characteristics of the participants, while descriptive analyses were conducted to evaluate their DL self-efficacy levels. Furthermore, unrelated samples t-tests and one-way analysis of variance (ANOVA) were used to determine whether there were statistically significant differences in the DL self-efficacy levels of the pre-service teachers based on various factors, including gender, age, grade level, purpose of internet use, following technological innovations, and interest in DL.

Findings and Discussion: Several statistical analyses were performed to test the hypotheses formulated within the framework of this research. The results revealed that the overall digital literacy (DL) self-efficacy levels of the social studies teacher (SST) candidates were high, with a mean score of 4.01. When the participants' responses were analyzed according to sub-dimensions, similar findings were observed, indicating that the teacher candidates' DL self-efficacy levels were above average across all sub-dimensions. These results align with previous research in the field (Ocak & Karakuş, 2019; Kosdak, 2021; Çekici, 2022; Şengül Bircan & Aydın, 2024; Gülmez, 2024). Regarding the gender variable, no significant effect on DL self-efficacy levels was found among the SST candidates. This outcome is consistent with the findings of other studies, including those by Tepe (2019), Yaman (2019), Arslan (2019), Eğmir and Çengelci (2020), Şeyranlı (2022), and Kara (2023), which also did not detect any gender-based differences in DL levels. However, age appeared to have a significant impact on the DL self-efficacy levels of the participants, particularly between the 18-20 and 24-26 age groups. Supporting this, the study by Çelikkaya and Köşker (2023) found that the age-related differences were in favor of teachers between the ages of 22-32 and 33-42. In terms of academic grade level, a significant difference was identified in the DL self-efficacy levels, especially between 1st-year and 4th-year students. These findings align with the research conducted by Hamutoğlu et al. (2017), where it was concluded that 3rd and 4th-year teacher candidates displayed higher levels of digital literacy. While many studies have explored DL levels among teacher candidates based on various demographic factors, this thesis differs by also assessing the DL self-efficacy levels of SST candidates in relation to variables such as the purpose of internet use, following technological innovations, and interest in digital literacy. The findings revealed that none of these variables—purpose of internet use, following technological innovations, or interest in digital literacy—had a statistically significant effect ($p>0.05$) on the DL self-efficacy levels of the SST candidates.

Conclusion and Suggestions: According to the data collected, 74% of the teacher candidates were female and

26% were male. Age distribution showed that 27.9% were aged 18-20, 55.9% were 21-23, 11.3% were 24-26, and 4.9% were 27 or older. Grade levels revealed that 20.6% were in the 1st year, 22.5% in the 2nd, 19.6% in the 3rd, and 37.3% in the 4th year. Regarding mothers' education, 4.4% were illiterate, 51.5% had primary school education, 15.7% had secondary school education, 13.2% completed high school, 2.5% had an associate degree, and 12.7% held a bachelor's degree. Fathers' education showed that 34.3% had primary school education, 20.6% had secondary school education, 22.1% completed high school, 4.9% had an associate degree, and 18.1% held a bachelor's degree. For high school backgrounds, 1% graduated from science high schools, 3.9% from social science high schools, 11.8% from Anatolian imam hatip high schools, 3.4% from open education high schools, 61.3% from Anatolian high schools, 11.8% from vocational high schools, and 6.9% from private high schools. Additionally, 176 participants had continuous internet access, and most used the internet for 4-6 hours daily. When asked about their internet usage, 66.7% stated they primarily used it for social media, with Instagram being the most preferred platform (69.1%). A significant number (81.9%) followed technological innovations, but 66.2% felt the university's technological facilities were inadequate. Over half (56.4%) reported insufficient financial resources to follow technology. E-book usage was evenly split, while 53.9% showed interest in digital literacy, surpassing those not interested (46.1%). However, 86.8% had not participated in any digital literacy-related congress, symposium, or training. Digital literacy levels in relation to internet use, technological innovations, and interest in digital literacy should be further examined in future studies. The findings could be expanded by studying different populations, and future research could include quantitative studies examining other variables that impact or are impacted by digital literacy. Qualitative research could provide deeper insights. Based on these results, universities could improve technological resources, provide training for students, offer financial support for technological advancements, and increase technology-related courses in the first year.